

Marek Jakoubek

Dvojí život vojvodovského rodáka Aloise Filipa (Dvě vojvodovské edice)¹

Abstract:

The edition presents a commented transcription of the memoirs of Alois Filip, a former inhabitant of the only Czech village in Bulgaria – Vojvodovo. The memoirs cover many aspects of the (ex)Vojvodovo villager's life in Bulgaria as well as in South Moravia, where almost all Vojvodovan Czechs and Slovaks settled after remigration following World War II. The edition is supplemented by informative commentaries and prefaced by a short introduction explaining the background to the manuscript in the context of the history of Vojvodovo and its Czech (ex)inhabitants.

Klíčová slova: Vojvodovo, čeští krajané, Bulharsko, memoáry, Alois Filip

Keywords: Vojvodovo, Czech compatriots, Bulgaria, Memoirs, Alois Filip

Úvod

Vojvodovo bylo jedinou českou obcí v Bulharsku. Roku 1900 jej založilo několik desítek rodin protestantů z české obce Svatá Helena, nacházející se dnes v rumunské části Banátu. „České“ dějiny Vojvodova pak v zásadě končí nedlouho po 2. světové válce, kdy

1) Text je dílčím výstupem projektu GAČR č. P405/10/0471.

se v letech 1949–1950 prakticky všichni jeho čeští obyvatelé vystěhovali v rámci státem řízených migrací do Československa a usadili se v několika obcích pohraničního regionu jižní Moravy.

Pramenné edice byly ve starších vojvodovských zkoumáních zcela opomíjeným badatelským žánrem. Vedle dvou monografických publikací (JAKOUBEK – NEŠPOR – HIRT 2006, JAKOUBEK 2010) jsme v posledních letech edice několika pozoruhodných a cenných materiálů z dějin Vojvodova a jeho české komunity připravili (např. FABOUKOVÁ 2006; JAKOUBEK 2008; Čížková 2010; POPOV 2010), přičemž se ukázalo, že se jedná o žánr mimořádně čtenářsky atraktivní, a to nejen pro širší badatelskou obec, ale také – a přiznáváme, že tato skutečnost nás upřímně těší – pro samotné (ex)Vojvodovčany jejich potomky.

Mezi dosud publikovanými vojvodovskými edicemi je ta, tvořící základ tohoto textu, ojedinělá svým žánrem, resp. žánry – její největší část tvoří totiž na straně jedné vlastní *životopis* Aloise Filipa, na straně druhé pak jeho *svědectví* o tom, jak se stal věřícím. Ačkoli v rámci této publikace zcela výjimečný, v rámci širší vojvodovské literatury již charakter obou textů tak zcela bezprecedentní není. Pokud jde o životopis, použil jej jako prostředek k prezentaci událostí z dějin Vojvodova již Vladimír Penčev v jedné ze svých studií věnovaných této obci (PENČEV 2006, orig. 1996), když v kap. VII. (*Curriculum Vitae aneb O jednom vojvodovském osudu*) popisoval dění v odpovídající době optikou životního běhu vojvodovského rodáka Jiřího (Jurije) Čížka. Žánr svědectví o vlastním obrácení se pak již objevil v poloze suplementu kapitoly věnované vojvodovské religiozitě in JAKOUBEK 2010, který tvoří „Mé svědectví o mém spasiteli Ježíši Kristu“ sepsané vojvodovou rodačkou Barborou Čížkovou. Oproti Penčevově rekonstruovanému životopisu cizí osoby má ovšem *vlastní* životopis Filipův pochopitelně bezpočet předností v tom, že byl sepsán právě tou osobou, jejíž život je popisován. V případě svědectví je pak hlavním rozdílem mezi textem Čížkové a Filipa (jinak identického charakteru a intence) zejména délka a zevrubnost popisu, přičemž danému rozdílu odpovídá i poloha, ve které jsou oba texty prezentovány: zatímco v případě Čížkové se jedná o suplement, Filipův text je pojat, resp. prezentován jako samostojné dílo. Každopádně však – i přesto, že ta i ona část níže prezentované edice má již ve vojvodovské literatuře paralely, nejcennější a také zcela bez předchůdců je v daném kontextu *kombinace* obou textů, tedy fakt, že jsou čtenáři předkládány *pospolu* (což byl mimochodem záměr samotného autora – viz níže).

Můj životopis Aloise Filipa

Vzato čistě formálně s ohledem na odpovídající časový rozsah, je životopis Aloise Filipa jedním z aktuálně *nejdelších* možných vojvodovských životopisů. Alois Filip se narodil ve Vojvodovu roku 1919 a patří dnes k jedněm z vůbec nejstarších žijících rodáků této obce. Daný parametr činí Filipovu biografii výrazně specifickou, byť faktor věku jako takový

nijak specifický není. Naproti tomu obsah Filipova životopisu, tedy jeho životní dráhy samotné, je v řadě ohledů ve srovnání s životy jiných Vojvodovčanů poměrně atypický. Na mysli zde mám především skutečnost, že A. Filip – ač rodilý Vojvodovčan – strávil díky shodě okolností značnou část bulharské etapy svého života mimo Vojvodovo. V první řadě byla oním důvodem skutečnost, že mladého A. Filipa vychovával po smrti jeho otce druhý manžel jeho matky, vojvodovský Slovák Adam Benka, který, když A. Filip dovršil 14 let a ukončil obecnou školu, odmítl jej již dále podporovat a donutil jej opustit dům, což ovšem ve svém důsledku znamenalo i opuštění obce jako takové. Příčinou, proč Alois Filip, tentokrát již jako dospělý a také definitivně, opustil rodné Vojvodovo, byla volba manželské partnerky spojená nevyhnutelně (viz níže) s rozhodnutím přesídlit do cejčiné obce Vojvodova – turecké vsi Belinci na severovýchodě země, v oblasti zvané Deliorman (Ludogorje). Obec Belinci (turecky Akčalar) byla vojvodovskými Čechy osídlena již v letech 1934–1935 v rámci druhé migrační vlny Vojvodovčanů opouštějících obec kvůli nedostatku půdy (první vlna směřovala v roce 1928 do Argentiny), A. Filip však z uvedeného důvodu do obce přichází až roku 1942. Mimochodem – další z celé řady unikátností Filipova životopisu je skutečnost, že jeho partie týkající se pobytu v Belincích jsou vůbec prvním publikovaným textem, který kdy byl sepsán některým z místních Čechů.

„Můj životopis“ Aloise Filipa obsahuje kromě naznačené specifické linky sledující hlavní etapy života tohoto vojvodovského pamětníka, také celou řadu pozoruhodností ze života vojvodovské, resp. belinské české komunity. Sem patří například informace o výkupu vajec, popis funkce poručnického výboru, rada, jak dosáhnout vyšší ceny vykupovaného obilí a celá plejáda dalších. Vzhledem k jejich obecné srozumitelnosti, jakož i k sebevysvětlující povaze životopisného žánru, ponecháváme již tyto části Filipova životopisu bez zvláštního komentáře.

Svědectví A. Filipa o tom, jak se stal křesťanem – dítětem Božím

„Svědectví jak jsem se stal křesťanem – dítětem Božím“ je text povýtce osobního charakteru, přesto je výpovědí nejen o osobě A. Filipa, ale lze jej chápat i jako dokument o specifickém charakteru přinejmenším jedné části vojvodovského společenství.

Jak zevrubně popisujeme jinde (JAKOUBEK 2010), od dvacátých let 20. století, v důsledku vystoupení původně metodistického pastora G. Kowala, bylo Vojvodovo konfesně rozštěpeno na dva tábory – (původní) metodistický a nově odštěpený darbistický². Jedním z charakteristických rysů darbistického pojetí víry, který v dané době

2) Termín „darbisté“ je ve vojvodovském kontextu především (třebaže nejen) vnějším označením daného sboru, které užíváme z jisté terminologické nouze. Přímý účastník rozkolu ve své studii z roku 1926 uvádí, že nově odštěpení „jména nemají a jakéhokoliv pojmenování se bojí“ (Findeis 1926: 186) a o něco dále dodává: „protože jména nemají ... a přece je třeba nějak je jmenovati, možno jim říkati 'Koválovci'“ (tamtéž: 186). Jedná

fungoval (vedle odmítání křtu dětí ze strany darbistů) jako klíčový znak odlišující oba tábory, byl důraz Kowalových stoupců kladený na *osobní* příklon ke Kristu („Člověk musí uvěřit v Pána Ježíše Krista jako svého osobního spasitele“) – a to v kontrastu k tehdejšímu pozicím metodistů, stavějícím na *zděděné* víře předků.

Uvedená duchovní událost byla v rámci probuzeneckých hnutí působících v dané době na značné části Balkánu, resp. Evropy – přičemž Kowalovo vystoupení ve Vojvodovu bylo podle všeho jejich součástí (viz PAVLÁSEK 2011: 36) – označována termínem *obrácení* (*Erweckung*). Základem *obrácení* byla obnova/znovuzrození lidského ducha, kdy tato obroda „směřovala jediným směrem, a sice k zvnitřnění duchovního života jeho obrácením ke Spasiteli“ (tamtéž: 36). Se skutečností obrácení přitom úzce souvisel i další charakteristický rys nově ustaveného darbistického sboru, a to veřejné vyznání nově obráceného člena:

Člověk musí uvěřit a vyznat Pána Ježíše. To nejní jenom, že uvěřím a pokřtím se. Já jsem chodila každou neděli do kostela, ale když přijde na vás ten duch svatej ... tak něco vás zvnitřku nutí, *abyste vstali a vyznali ho před lidma*.³

Nejednalo se přitom jen o nezávaznou reakci na niternou pobídku, naopak – s odkazem na biblický text (Mt 10: 32⁴) šlo o závaznou sborovou praxi – opět i v tomto případě o praxi odlišující oba vojvodovské evangelické tábory („A tak ten člověk *potom musí mluvit před shromážděním*, do kterého chodil. ... *A tohleto metodisti nedělají*. Oni veřejně nevystupují“⁵).

Veřejné vyznání tedy tvoří jakýsi protějšek niterně zakoušeného *obrácení*, které v životech dotýčných znamenalo událost zcela zásadního charakteru, měnící od základu celkovou životní orientaci – počínaje obrácením, začíná dotyčná osoba žít co možná důsledně christocentrický život. Jak přitom upozorňuje Pavlásek,

se ovšem o jediný výskyt tohoto názvu v celé vojvodovské literatuře; absentuje přitom i v orální tradici. Tentýž autor v roce 1930 užívá již termín „děti Boží“ (Findeis 1930:5), se kterým se setkáváme i u dalších dobových autorů (např. Michalko 1936: 245; Míčan 1934: 111), rovněž však ani toto označení pamětníci neuvádějí a jednoznačně upřednostňují název „křesťanské sbory“, který však s vysokou mírou jistoty pochází až z doby po přesídlení do ČSR. K problematice darbismu více viz in Jakoubek 2010, kap. „Druhá půlka Pravdy. Opominutá dimenze víry vojvodovských Čechů“ (str. 73–121).

3) Š. S.; 1. 8. 2010; Dolní Dunajovice.

4) (Mt 10: 32) *Kdožkoli tedy vyzná mne před lidmi, vyznámeť i já jej před Otcem svým, kterýž jest v nebesích.*

5) Š. H. (O), 25. 7. 2010; Chodov u Karlových Varů.

... doprovodným jevem spojeným s „obrácenými“ jednotlivci ... je i zdůrazňování skutečnosti vlastního aktu obratu ve víře – probuzení. Kdo jej prožil, tomu se stává jakýmsi existenčním leitmotivem, základní zdrojem identifikace ve světě (PAVLÁSEK 2011: 37).

Význam, resp. pozice obrácení v životě A. Filipa Pavláskově popisu jednoznačně odpovídá, stejně jako mu odpovídá i charakter *Svědectví*, které je vcelku zjevně především písemnou fixací a reflexí tohoto zlomového životního aktu.

Takový je tedy stručný nástin kontextu, tvořícího historicko-sociální pozadí *Svědectví* Aloise Filipa, které je, domníváme se, kromě jiného také velice dobrým dokumentem, resp. dokladem uvedených dějinně-společenských procesů.

Motivace, autor, kontext

Motivací k sepsání „Mého životopisu“ byla volně formulovaná žádost ze strany syna A. Filipa („Kluk to chtěl“); slovy samotného autora: „Takhle to bylo ... sešli jsme se při nějaké příležitosti a já se dal do povídání a on říká: „Táto, musíte to napsat, protože nejste jenom vy, nejsem jenom já, ale máme ještě děti a máme vnučky – ať někdy vědí, děda kde byl a co byl a jak byl““. Této žádosti A. Filip rád vyhověl.

„Svědectví jak jsem se stal křesťanem – dítětem Božím“, které A. Filip napsal současně s „Mým životopisem“ bylo naopak sepsáno z vlastního rozhodnutí jeho autora („Chtěl jsem, aby si přečetli ten můj příběh a aby si rozmysleli, že taky i pro ně je spasení. To je jako obrázek ... nejenom pro mě to je, ale i pro toho a toho...“), nicméně vzhledem k časovému souběhu tvorby obou textů, je zřejmé – a A. Filip tuto skutečnost potvrzuje – že mezi oběma dílky panuje úzký vztah, resp., že představují dvě části jednoho širšího autorského záměru. Právě tato (programová) podvojnost obou textů, reflektujících dvě stránky života A. Filipa, nás pak též inspirovala k volbě názvu přítomné edice.

Vzhledem k osobě A. Filipa a jeho autorským aktivitám možno doplnit, že ačkoli svého druhu v jeho tvorbě bezprecedentní, vřazují se oba uvedené texty do širšího rámce produkce, kterou A. Filip zveřejňuje na stránkách *Časopisu evangelické církve metodistické Mikulov*. Zde publikované příspěvky mají ovšem výhradně náboženský, zejm. pak sborově angažovaný charakter bez jakékoli vazby na vojvodovskou tematiku. Za zmínku pak jistě stojí i publikovaný rozhovor redaktora *Živého slova* (Časopis Křesťanských sborů v ČR a Křesťanských zborov na Slovensku) Petra Húšťě s tehdy právě devadesátiletým A. Filipem z roku 2009 (ROZHOVOR ... 2009).

Jak vidět, není Alois Filip žádným autorským nováčkem. Stejně jako v případě celé řady dalších starých Vojvodovčanů náleží ovšem v jeho písemné produkci zcela největší místo mnohostranné a po celé dekády udržované poštovní korespondenci.

Ediční poznámka

Texty „Můj životopis“ a „Svědectví jak jsem se stal křesťanem – dítkem Božím“ byla sepsána A. Filipem ve Valticích v dubnu 2011. V obou případech byl originální rukopis následně přepsán Bohumilem Filipem, synem A. Filipa a v této podobě byly také oba texty v tištěné verzi předány autorovi. V rámci finálního přepisu byly v „Mém životopise“ opraveny některé chyby vzniklé při přepisu rukopisného originálu B. Filipem a text byl rozčleněn na odstavce; závěrem byly oba texty v souladu s intencí A. Filipa zkorigovány do spisovné formy.

Můj životopis

Alois Filip

Narodil jsem se dne 25. 4. 1919 v malé vesničce Vojvodovo v Bulharsku. Moji rodiče byli oba Češi, máma Olga, rozená Černíková, otec Alois. Oba rodiče se narodili v Rumunsku ve Svaté Heleně, která je známou oblastí, kde se usadili čeští emigranti. Jako malí se s rodiči přestěhovali za prací do Bulharska, do Vojvodova, kde vyrůstali a pracovali. Za první světové války otec pracoval jako mlynář v sousední vesnici Bukjovci, dnešní Mizia. Mlýn se jmenoval po svém majiteli, Petkův mlýn. V zimním období, když reka Skat zamrzala a bylo málo vody, pracoval jako čeledín u sedláka v sousední vesnici Krušovice. Na jaře se vracel zpět do mlýna. Protože mlýn byl zrekvírován pro vojenské účely, stal se otec vojákem a dál tam pracoval. Ke konci války se otci stal pracovní úraz a přišel o levé zápěstí. On totiž byl levák a těžce to snášel. Po uzdravení byl propuštěn jako válečný invalida. To se mu stalo ještě za svobodna. Máma mi říkala, že ještě před úrazem, když spolu chodili, dali si slib, že se vezmou, ať se stane cokoliv. Slib máma dodržela. Vzali se a žili pak s jeho rodiči a dvěma jeho mladšími bratry. Otec dostával rentu jako válečný poškozený. Přes léto byl zaměstnán, jako obecní polní hlídač pozemků. Za tu službu dostával deputátní obilí od jednotlivých sedláků. V té době v obci a okolí řádil tyfus, a jelikož byl otec po úraze oslaben velkou ztrátou krve podlehl nemoci ve věku 29 let. Mně byl tenkrát necelý rok a jmenoval jsem se Jirka, ale na památku jsem byl přejmenován na Aloise po otci. Po smrti mého otce došlo k vážným neshodám s oběma bratry mého otce a ti vyštvali mámu z domu. Přestěhovala se zpět ke svým rodičům, kde žila i se sestrou, která zůstala vdovou se čtyřmi dětmi ze spojenecké války proti Turkům v roce 1912. Můj dědeček Vincenc Černík se staral o celou rodinu prací na zemědělské usedlosti, a že byl zedník, tak si přivydělával, aby rodina měla dost obživy. Po 2,5 letech se máma provdala za svobodného čeledína, Slováka Adama Benku. Ještě v témže roce si postavili domek na stavebním místě, které předtím zakoupil můj otec. Ke konci roku 1922 se narodil bratr Josef, pak v roce 1926 sestra Marie a v roce 1934 na vánoce Štěpán. Obživa byla zajišťována z hospodaření na 3 ha půdy, kterou otčím ještě přikupoval a dohromady i s tím,

co měla máma po mém otci, to dělalo 4,5 ha. Otčím na mě nebyl špatný, ale Josef byl jeho mazánek. Mamka se snažila lásku nahrazovat, i když to často nevycházelo.

Když mi bylo 6 let, tak jsem chtěl také chodit do školy, i když se chodilo až od sedmi. Protože kluci, co jsme si spolu hrávali, byli o rok starší, byli ve škole a já byl sám. Otravoval jsem mámu tak dlouho, až poprosila učitele, aby mě vzal do třídy již tento rok alespoň jako posluchače. Po dlouhém vyjednávání se tak stalo. Po čase jsem zase otravoval a brečel, že mě učitel nevyvolává. Máma zase šla a prosila, aby mě alespoň někdy vyvolal. Asi jsem byl pilný a důsledný, a tak jsem na konci roku dostal řádné vysvědčení s tím, že můžu postoupit do druhého ročníku. Pak už to šlo. Bulharština nám šla jazykově hůř, neboť doma jsme mluvili česky. Vždy bylo poznat, že nejsme Bulhaři. Tenkrát se chodilo povinně jen do čtvrté třídy. Pak, kdo chtěl, mohl jít ještě na tři roky dokončit měšťanku do sousední obce Krušovice, tři a půl kilometru, v létě i v zimě, denně pěšky. Bylo to pro nás namáhavé. Ráno brzy vstávat a pozdě se vracet. Ty tři roky na měšťanku chodili pěšky dva Češi, já a Štěpán Hrůza a čtyři Bulhaři, Toško Stančev, Penko Metodiev, Boris Postal-kov a Stoičko Milanov. Školu jsem dokončil úspěšně. Toško a Boris šli dále do okresního města Orechovo na gymnázium. Já jsem také chtěl, ale tam se muselo zaplatit zápisné 1000 Leva, tolik stála na trhu jedna kráva. Já na to neměl, tak jsem zůstal doma.

Když mi bylo 12 let, rozhodl se otčím stavět nový domek, ale z pálených cihel. Cihly se vyráběly a pálily u řeky Skat, kde byla dobrá cihlářská hlína. Potřebovali jsme 30 000 cihel. Naštěstí se dal dohromady s Hrůzou řečeným Fráňa, který potreboval 10 000 ks a proto dodal jednu pracovní sílu. Jinak bych to všechno musel udělat sám. Práce probíhala o letních prázdninách. S Olgou Švejdivou (11 let) jsme šikovně plnili formičky a dávaly do řady na slunce k vysušení. Po vysušení postavili na místě pec a 3 až 4 dny se topilo dírou nejdřív z jedné (ta se pak zazdila) a pak z druhé strany, nepřetržitě i přes noc. Topilo se pouze slámou. Za tu práci jsme s Olgou nic nedostali, to jen pro ilustraci. Také jsem byl zaměstnán jako výkupčí vajec u Pavla Chlebíka. Měl jsem velký úspěch, protože mě všichni znali jako válečného sirotka, tak mě upřednostňovali. Teta Růženka Klepáčková měla hodně slepic, tak denně každé ráno jsem měl od ní až 100 vajec. Cena tenkrát byla 5 Leva za 4 ks. Tak jsme to počítali. Stávalo se někdy, že jsem vykoupil až 300–500 ks. Z toho jsem dostal 10%, takže jsem si vydělal denně i 35 Leva. Někdy bylo i méně, podle počasí a podle toho, jak jsem běhal. Za ty peníze mi máma koupila látku na košili a spodky.

Ve 14-ti letech mi řekl otčím, že už mě nebude živit, abych si našel práci, ale neměl jsem kde bydlet. Takže přes zimu jsem bydlel u mladšího strejdy Rudolfa Filipa, on měl jen dvě děti, strejda Václav Filip měl osm dětí. Brzy na jaře, když už byla voda a led pryč, mlýn začal fungovat a tak strejda zapřáhl koně a jel mlít. Mlynář se při řeči zeptal, jestli by nevěděl nebo nesehnal kluka 14–15 let jako pomocníka do lékárny jeho švagra, co bydlí v Sofii. Souhlasil jsem, jednak jsem byl rád, že nemusím k sedlákovi pást dobytek a velkoměsto mě lákalo. Netrvalo to ani týden a dostali jsme zprávu a termín nástupu. Nejdřív jsem jel úzkokolejkou do městečka Červen Brjag, tam jsem přestoupil.

V Sofii mě čekala sestřenice Anna Kovaříková, která už v Sofii sloužila. Bylo domluveno, že budu pracovat v lékárně a když bude potřeba, i v bytě lékárníka, co byl nad lékárnou. Plat 500 Leva, spát nahoře v kuchyni, stravu a každou neděli od poledne do večera volno. To jsem šel k sestřenicí a ta mě provedla po památkách a také tam, co se scházela naše děvčata v parku. Práce v lékárně: brzy ráno úklid, zamést chodník, pomáhat při vaření tinktury a ručně balit prášky, někdy až 100 kusů. K tomu patřila i donáška na danou adresu. To jen, aby si udržel zákazníky. Někdy mi to trvalo, než jsem našel ulici a číslo popisné. Léky byly předem zaplacené. Dostal jsem dva žluté pracovní pláště. Denně jsem pláště pral, abych byl čistý a k tomu i ponožky lékárníkových dětí. Jedl jsem to, co oni, ale jen tolik, kolik mi paní lékárníková dala. Jedl bych i víc. První tři týdny se mi moc stýskalo, proto vždy, když jsem šel do sklepa pro uhlí, tak jsem se tam vyplakal, někdy i nahlas, aby to nebylo slyšet. Pomalu končil rok a magistr, další zaměstnanec, si našel jiné místo za více peněz (u Danků). On totiž studoval v Praze a povídá: „Mluvil jsem o tobě s novým šéfem a on řekl, že můžeš nastoupit ihned, že zrovna takového chlapce potřebuje. Plat 1000 Leva, strava a bydlení v lékárně. Pomoc v domácnosti nepotřebuje, mají služku. Tak jsem šel. Nebyl jsem tam dlouho a jednou tam přišel můj bývalý šéf a moc se kvůli mně pohádali a on mu slíbil, že mě propustí. Tak se stalo a já jel domů. Jednou byl u nás p. Rusev a říkal, že v září šel jeho syn studovat do Berkovce – malé město, ale byly tam tři školy a kasárna. Od nás to bylo 100 km a jezdil tam i vlak. Bylo tam gymnázium, obchodní škola pro výrobu a prodej nábytku, ale jen pro chlapce. Absolventi této školy si mohli hned zařídít výrobu nábytku nebo jen prodejnu. To využívali ti absolventi, co měli doma dobré zázemí. Když jsem se to dozvěděl, napsal jsem dopis řediteli této školy, že jsem válečný sirotek a požádal o dodatečné přijetí. Pomáhal mi při tom obecní písař, který uměl krásně psát a stylizovat. Odepsal mi, že mohu nastoupit 1. listopadu. To bylo v roce 1935.

Měl jsem poručnický výbor ve složení: Filip Alois, tátův bratranec, předseda, Filip Josef, krejčí, z rodiny, Filip Václav, strýc, pokladní, Filip Rudolf, strýc, člen výboru, a moje mamka, členka výboru. Bylo dohodnuto, že přispějí na výdaje ve škole. O prázdninách výbor prohlásil, že výdaje jsou vyšší, než předpokládali a prý, abych přerušil studium. Nevím kdo, asi ten písař, to řekl starostovi Vojvodova, Marin Krstev se jmenoval, zavolal si je na úřad a vyčínil jim, že kdyby jeho synové chtěli do škol, že by je podporoval. Po delší diskusi přistoupili na další studium. Za pomoci písaře, Hrůza Jakub se jmenoval, jsme napsali na ministerstvo obrany, ti to postoupili Spolku poškozených válkou a tento posílal na účet školy 900 Leva měsíčně. Tato suma mi úplně stačila na pokrytí školného a ještě jsem si mohl koupit stejnokroj. Škola se mi líbila a já jsem dohnal počáteční opožděný nástup. Ten a další roky jsem látku zvládal tak, že jsem školu dokončil úspěšně, i když ne na výbornou. Abych využil stipendium, přihlásil jsem se na další vyšší, tříletou, do města Ruse. Tam jsem přijímačky udělal, ale na pořadí jsem nevyhověl. Z 53 vzali jen 28, ostatním řekli, abychom se přihlásili na příští rok, že budeme mít přednost. Mně přerušili stipendium, že již budu plnoletý. Na přímělu jsem dostal práci v továrně na výrobu

zápalek jako vedoucí cechu. Do Kostence, směrem na Plovdiv. Pak přišel povolávací rozkaz na vojnu. Vojna, vojna – když si vzpomenu, kolik lidí zahynulo. Co vše dovede lidstvo udělat pro svou zkázu. Já jako příslušník cizí národnosti jsem nastoupil do pracovního tábora na stavbu a opravy silnic a železnic.

Bulharsko a II. světová válka od vyprávnění a částečně z tisku.

Tehdejší bulharský car Boris III. byl povolán k Hitlerovi do Berlína, aby domluvili kontingent vojáků na frontu. Boris III. jasně a odhodlaně řekl vůdci, že bulharský národ je silně zavázán Rusku za své osvobození od Turků jak tělesně tak i duševně, budou-li muset jít na frontu, všichni přejdou na druhou stranu. Během pár dní po návratu z Německa Boris III. zemřel doma v Sofii. Bulharský národ ho měl rád. Jelikož jeho syn byl ještě malý, byla zřízena rada místo cara. Po dlouhé třešnici vláda dostala úkol zásobovat německá vojska vším, co má, hlavně potravinami. Jeden čas přijeli do Sofie mladí kluci z Hitlerjugend jako instruktoři. V Bulharsku byl nedostatek potravin. Propagovala se šetrnost. V pekárnách pekli místo chleba dyně, výkupní cena pár haléřů. V roce 41 až 44 museli zemědělci zatajovat zásoby, aby sami přežili.

Pak, když Němci ustupovali, rozhodli se Bulhaři pomoci Rusům vyhánět Němce, aby měli také nějakou zásluhu. Pronásledovali je přes Jugoslávii. Němci je varovali, aby je nechali odejít v klidu. Bulharské vedení si nedalo říct a při ústupu padlo mnoho bulharských vojáků, včetně mého nevlastního bratra Josefa. Dnes má ve Vojvodově pomník s dalšími padlými z této obce. Byl svobodný a padl, když mu bylo 22 let. Trochu přiblížím tyto události. Při honičce hodně bulharských vojáků uteklo z fronty, která se rozpadala. Bratr také utekl a přišel domů a myslel si, že je všemu konec. Jenže vrchní velitel generál Stojčev dal příkaz vojenské policii poshánět všechny uprchlíky zpět a pokračovat v boji. Někdo prozradil, že je doma a tak ho odvedli zpět na frontu, kde mu mina roztrhla záda, a byl konec. Kdyby tehdy přišel za mnou do Belinci, tam by ho nikdo nehledal. Za tři dny po jeho smrti skončila válka. Rusové byli již v Berlíně. O této události s bratrem se zmíním později. Teď chci pokračovat o mojí vojně. Po příjezdu do tábora (stanového) dali nás dohromady a vyčlenili z nás všechny řemeslníky. Já jsem se meldoval (zvýšeným hlasem, to bylo nutné), že jsem cukrář. Všichni velitelé se chtěli a řekli, že tam cukrovinky nepečou. Jeden z velitelů si mě všiml a znovu se mne zeptal na jméno a bydliště. Když jsem mu pověděl, řekl, abych se u něho hlásil. To jsem provedl a on si mne dlouho prohlížel a pak se zeptal, jestli znám nějakou Lídu Filipovou. Nemohl jsem si vzpomenout a on mi řekl, že bydleli na rohu a že její manžel se jmenoval Václav. Pak jsem si vzpomněl, že se odstěhovali do Ameriky. Dlouho jsme si povídali a on znal více lidí, tenkrát před lety jako mládež. Prosil, jestli by mu moje máma neposlala péřový polštář, který u nás viděl, že ten jeho je plněn senem. Když mu to obstarám, že mi zařídí dobré místo. Ptal se, jestli máme doma koně a jestli jim rozumím. Já že perfektně a bylo dohodnuto. Po výcviku jsem jel do města Červen Brjag vyměnit vojáka, co se tam staral o dva kočárové koně.

Vozil sem poručíka Radkova po okrese, dohlížel na starosty, aby odevzdávali pravidelně dobytek na porážku pro německou armádu. Byl jsem tam rok a půl. Koně byli ustájeni na městském úřadě, kde jsem také bydlel, vedle konírny v hasičské zbrojnici. Když se nikam nejelo, tak jsem koně projížděl v sedle, a to za městem. Ten poručík miloval koně a udělal by pro ně vše. Velmi se zajímal, jestli koňům rozumím, protože zažil situaci, ještě za mého předchůdce, že při nedělní vyjížďce s celou jeho rodinou, dvě děti a manželka, se koně splašili a kočár se v poli převrátil. Měli štěstí, vyvázli jen s malými oděrkami. Od té doby byli koně plaší.

Po vojně jsem se chtěl oženit. Měl jsem děvče od nás z vesnice, ale kvůli válce jsme to nechali na pozdější dobu. Někdo mi poradil, že v Belinci v Deliormaně se prodávají domky i s pozemky. Čtyři rodiny se musely vystěhovat do Německa. Jel jsem se tam podívat, to bylo v roce 1941. Líbila se mi tam jedna usedlost. Pěkný domek a u toho 4 ha pole v jednom kuse. Nakonec jsem to nekoupil, protože chyběly papíry a já se bál, abych o to nepřišel, jestli se Němec vrátí. Chtěli za to 40 000 Levů. Češi byli původně usazeni v severozápadním Bulharsku ve Vojvodovu. Tam také žil hospodář s 11-ti dětmi a starými rodiči. Dověděl se, že v Belinci, u města Isperich, lze velmi levně koupit půdu, kterou prodávali Turci, co se chtěli vystěhovat do Izmiru, oblast Turecka u dnešního Iránu. Devět synů s rodinami, tři svobodní a rodiče. Celkem 23. To byl počátek Čechů v Belinci v roce 1930–31. Také můj budoucí švagr, Čížek Samuel, se tam odstěhoval se čtyřmi dětmi (1935). Děti začali stonat, hodně práce na poli. Manželka Etelka, rozená Urbánková, si stěhovala v dopisech, že to nejde zvládnout. Její otec po poradě rozhodl, že se i se 14-ti letou dcerou Emi přestěhují do Belinci za ní, aby jí mohli vypomáhat. Koupili si domek a 5 ha pudy. Já jsem již chodil s Marií Švejdivou, jakože se vezmeme. Sousedka odnaproti, Hružová, jednou přišla k její matce a povídá: „Co kdyby si tvoje holka vzala našeho Rudíka, u nás by se měla dobře a vpadla by do všeho. Stejnak Lojza je chudý a budou začínat od píky. Rudu jsem na to už připravila.“ Já tam chodil dál, nic jsem netušil. Jednou jsem ho našel u nich u stolu, říkal jsem si proč ne, jsou to sousedi na táčkách. Když mě Marie vyprovázela, ptal jsem se jí, co tu stále hledá. Ona začala brečet a vyklopila, že máma rozhodla provdat jí za Rudu, že je lepší partie. Řekl jsem, že jestli je to i její přání, že jí nebudu překážet. Od té doby jsem tam nechodil, i když jsem to těžce snášel. Dostával jsem psaníčka a vzkazy od holek, ale mě nic nebavilo. Jednou to na mně upozoroval můj děda Černík a řekl mi, že je holek dost na výběr a že zná jednu Emi Urbánkovou z Deliormanu. Byla tu jednou na návštěvě u sestry Anky a jemu se jevila jako skromná a rozumná. Řekl jsem, že ona už hochu má, Pitru. Vše ale bylo jinak, protože podmínkou bylo, aby opustila své rodiče a přestěhovala se na grunt. Emi ale nechtěla rodiče opustit, takže je volná, říkal děda. Přistěhuješ se k nim, tady máš jen 1,70 ha, to prodáš a tam levněji nakoupíš. Napiš jí a uvidíš. Tak jsem po dlouhém váhání napsal, i když jsem měl svoje plány. Asi se doma radili a ona napsala pár řádků. „Myslíš-li to vážně, přijed.“ Jel jsem tam koncem března 1942. Bydlel jsem u budoucí švagrové a k nim jsem chodil pracovat. 10. 5. 1942 jsme měli jen malou svatbu. Plánoval jsem, že svatba bude ve Vojvodovu, tam máme větší

rodinu a bylo by to slavnostnější. Jenže v tom čase můj děda Černík vážně onemocněl, co kdyby umřel, jaká by to byla svatba a pak je válka a všechno se těžko shánělo. Jel jsem na Vojvodovo, prodal jsem 1,7 ha pole a za ty peníze jsem koupil v Belenci 6 ha krásného úrodného pole ve třech kusech. Tak jsem začal gazdovat společně s tchánem. Já jsem v zemědělství moc nepracoval, takže mě tchán do všeho zaučoval. Ještě jednou se chci zmínit, že když bratr dezertoval z fronty, mohl se schovat právě tam u nás. Tam byl zapadák a žádný by ho tam nehledal. Vše je pryč, takový je osud.

První syn se nám narodil 30. 1. 1943, měli jsme ohromnou radost. Zvláště děda s bábou se v něm viděli. Rozmazlovali ho. Miroslav byl oblíbený i u sousedů, zvláště Bulharů, pro svou bezprostřednost. Vžil se pro něj oslovení Slavčo. Byl učenlivý, není divu, že ho to táhlo za dětmi do školy. Do školy začal chodit o rok dřív, v 6-ti letech. Opakovala se situace s mou školní docházkou. Ve třídě ho brali jako posluchače a proto mu ani po uplynutí prvního roku nedali vysvědčení. To ho ovšem rozlítostnilo. Nebyl k utišení a tak jsem se vydal za učitelkou s prosbou. Nakonec jsem ji přesvědčil a ona vypsala pro Mirka list, že postupuje do první třídy. To byla panečku radost, že má vysvědčení. To bylo v roce 1948. Zde v Československu pak začal znovu první třídou, aby měl dobrý základ. Naše rodinné plány směřovaly k výstavbě vlastního rodinného domku. Krásné stavební místo a za ním 1 ha pole, tam měl být ovocný sad. Dům měl mít tři prostorné světnice, dětský pokoj a kuchyň, prostředkem by šla chodba (konk) se vchody do jednotlivých místností. Měli jsme již sjednanou výrobu cihel, nashromáždili jsme slámu a vršky dubu na vypálení. Prostorný dvůr s hospodářskými budovami, obecní vodojem byl na sousedním pozemku, takže by nebyl ani problém s vodou. V tom čase se ale Vojvodovo bouřilo. Propaganda českých emisarů zabrala a většina našich se rozhodla pro přestěhování. Majetky se prodávaly státu, a ten to přes Pražskou banku⁶ odváděl do Prahy. Protože jsme byli s Vojvodovem příbuzensky spjati, probíhalo to samé i v Belinci. „Všichni jedou, my také.“

Než budu pokračovat, chci poznamenat, že poslední dva roky byl tchán Urbánek Jiří nemocen, těžko chodil. Vyvrcholilo to až koncem roku 1947 a pak se to ještě stupňovalo. Byli jsme s ním i v nemocnici v Sofii, nejvyhlášenější nemocnici. Tam nám řekli, že má gangrénu. Je nutno amputovat obě nohy pod kolena, nezastaví-li se to, budou řezat vejš nad kolena. Tchán s amputací nesouhlasil a chtěl jít domů umřít, nejhorší to bylo tři měsíce před smrtí. Začaly mu tkáně odumírat. Denně ráno a večer jsme mu přebalovali nohy. Nemohl ležet, jen sedět. Obvazy tenkrát nebyly, tak tchýně s Emi trhaly staré košile a podobně. Převaz jsem mohl dělat jen já. V tu dobu byly Emi i sestra Etelka těhotné. Jak vešly k němu, musely ven zvracet a babička měla silné astma. Než jsem jel

6) Jednalo o Národní banku československou, kam byly odpovídající finance převedeny Bulharskou národní bankou, kde existoval pro přesídlenec zvláštní účet, na který byla uložena veškerá jejich hotovost, tj. úspory, výtěžek z prodeje movitého i nemovitého majetku a náhrady za vykoupené zemědělské usedlosti (srov. Nosková – Váchová 2000: 247).

na pole, musel být převaz hotový. Na těžší práce jsem si sjednával pomocníky, protože Emi by to nezvládla. V noci jsme se všichni střídali u postele, neboť on bolesti trhal i peřinu nebo co našel po ruce. Takových momentů bylo hodně, dalo by se psát, ale to stačí. Když umřel, vážil jsem 50–60 kilo, Emi také byla z toho dodělaná.

Táta umřel v srpnu 1948 v 68 letech a my museli mlátit obilí. Ten rok jsme měli velkou úrodu. Naplnil jsem sýpku i komoru, kam se dalo. Přebytek jsem odvážel přes den do výkupny na *garu*⁷ Samuil, 30 km tam a 30 km zpátky, někdy mi vypomohl i švagr Semin. Jedna fůra mela až 600–700 kg. Koně už cestu znaly nazpaměť. Nejrychleji běželi domů, to jsem je ani nemusel pobízet. Cenu obilí jsem již zapomněl. Tam se obilí nevážilo, ale měřilo objemovou mírou *krina*, ta měla 18,5 kg. Nádoba byla dřevěná a cejchovaná. Když tchán ještě žil, poradil mi, abych obilí sekl trochu dřív, než v plné zralosti a tím dosáhl vyšší cenu, neboť cena se také určovala specifickou vahou. Měli k tomu mosaznou rourku – nalito do ní 1 litr vody vážil jeden kg: když bylo obilí těžší, dosahovalo 80–85–90 hektolitrovou váhu. Lehčí obilí dostávalo h. v. 50–60–70, dle toho se určovala cena jakéhokoliv obilí – pšenice, ječmene, žito, oves a kukuřice. Slunečnici vykupovaly jen dílny, kde se lisoval slunečnicový olej – *maslobojny*⁸. My jsme sadili slunečnice jen pro svou potřebu, byla totiž náročná na živiny. Obilí zaseté po slunečnici bylo slabé.

Příjmy z hospodářství byly závislé na péči, zdravém rozumu a dostatku hnoje. Taková úsměvná perlička: z okresu přišlo nařízení z agroúřadu, že přivezou do obce umělé hnojivo a každý si musí odebrat určitou dávku dusíkatého hnojiva (ledku) dle počtu hektarů. Vzít a zaplatit, samozřejmě. Byl dán i návod jak a kdy se má použít – hnojivo rozestít na jaře jako obilí pod pšenici nebo jiné plodiny. Nikdo se s tím dosud nesetkal a tak k umělému hnojivu panovala značná nedůvěra. Jeden hospodář, říkejme mu Ka, měl 10 ha půdy, a tak musel odebrat velké množství hnojiva, ale nechtěl se podvolit novotám, a tak na poli vykopal jámu a všechno hnojivo tam zakopal, jen trochu, co se vysypalo do vozu, rozházel lopatou kolik mohl na dálku dohodit a odjel. Když obilí vzrostlo a on šel náhodou kolem toho pole, byl překvapen, že tam, co lopatou rozhodil, bylo obilí vyšší a zelenější než jinde. Styděl se za svou nevědomost a poděkl se sám mnohem později.

Přišel konec roku a do naší rodiny přibyl další člen. Narodil se nám Bohumil 29. 12. 1948. Od té doby se vše připravovalo k vystěhování do Československé republiky. Peníze za majetek už byly v Praze, muselo se jet. Měl jsem zažádáno o převoz dobytka. Vagon byl přistaven do Isperrichu. Vlak jel přes Ruse *feribotem*⁹ a končil až v Novosedlech. Pro lidi byly přistaveny lůžkové vozy. Jeli jsme deset dní, čekalo se na další cestu, někdy i 2–3 hod. Emi byla ve zvláštním voze pro matky s malými dětmi a těhotné. Měly tam zdravotní personál, lékařku, zdravotní sestru a kuchařku na vaření pro děti.

7) *Gara* – bulharský nádraží.

8) *Maslobojna* – bulharský lisovna oleje, olejárna.

9) *Feribot* – bulharský trajekt, přívaz; (z anglického *ferry boat*).

My ostatní jsme měli své zásoby. Neměli jsme nouzi. Já jsem si vezl ve vagonu prasnici, 20 hus, 10 slepic, 10 ovcí, krmení a seno. Vagon jsem měl jen pro sebe. Při zastávkách vlaku jsem běžel doplnit vodu a nakrmit. Izraelci putovali pouští 40 let, my jen 10 dní a měli jsme toho plné zuby. My a asi ještě tři rodiny jsme měli bydlet v Hevlíně, ale jelikož švagrová a ostatní blízcí šli podle losu do Nového Přerova, nastal problém. Emi nechtěla jinak, než také do Nového Přerova. Podařilo se a žili jsme tam 50 let. Začátky byly kruté. Sliby, že tady dostaneme usedlost, byly pryč. Dům jsme spláceli měsíčně, peníze – 1 200 000 Kč ve staré měně, za náš majetek, co jsme měli v Pražské bance – nám nedovolili vybírat a používat, snad ze strachu, abychom neutekli. Mohli jsme si koupit jen nábytek, ale bez ložnice. Tu jsme si mohli koupit až na přimluvu paní Volavkové, která byla v koncentráku a na KNV měla slovo. Dodatečně děkuji. Po měnové reformě zbylo peněz, jen na motocykl JAWA 250 „pérák“.

Toto byla první etapa našeho života. Po 50-ti letech jsme se v roce 2003 přestěhovali do Valtic za synem.

Svědectví

jak jsem se stal křesťanem – dítětem Božím

Alois Filip

Od malička mne matka vodila každou neděli odpoledne do shromáždění (do kostela). Po bohoslužbách jsme my, děti, zůstávaly v nedělní besídce. Chlapce vyučoval tenkrát mladý, ještě svobodný Bedřich Dobiáš – profesí byl kovář. Děvčata měl na starost také mladý křesťan – Václav Hruža (zemědělec).

Oba znali Bibli moc dobře. Vyprávěli nám biblické příběhy a také nás učili zpívat dětské křesťanské písničky. Já a moji kamarádi jsme tam chodili rádi. Doma se mě pak mamka ptala, o čem se v besídce hovořilo. Myslím, že chtěla vědět, jestli jsem dával pozor.

Vzpomínám si na jednu příhodu, bylo mi tehdy asi sedm nebo osm let: Jednou jsme si po besídce hráli s klukama kolem školy. Někdo dal návrh, abychom přeskakovali drátěný plot. Dvakrát se mi to povedlo, ale po třetí se stal malér. Jedna noha nějak uklouzla a já si roztrhl nohavičku a bylo zle. Šel jsem za tetou Ankou, ona byla švadlena a šila i pro lidi. Prohlídla díru a řekla, že sukno (tuhá vlněná látka) se na stroji těžko zašívá a zašila to ručně. Ale nebylo to ono. Kalhoty byly nové, sváteční. Měl jsem je asi jen třikrát na sobě. Báł jsem se, co na to řeknou doma. Přemýšlel jsem, co dělat. Vyčíhal jsem, když rodiče byli na dvoře u dobytka a milé kalhoty jsem zastrčil do skříně dozadu, aby nebyly vidět. Celý týden jsem se báł neděle. Vymyslel jsem si, že příště budu nemocný. Ve všední dny jsem byl zdravý a čilý, ale jak přišla neděle, tak jsem jako onemocněl a další neděle zrovna tak. Třetí neděle už to bylo mamce samozřejmě podezřelé a začala hledat nedělní kalhoty. Nakonec to prasklo. Toho výprasku jsem se báł

tři týdny, ale stejně jsem mu neušel a chodil jsem se zašivanými kalhotami. Nevyplácí se, když se to neřeší hned. Mohl jsem si ušetřit tři týdny strachu a simulování. Když jsem byl starší, tak jsem si (s mamčíným příspěvkem) na kalhoty vydělal – vykupoval jsem ve vesnici vajíčka.

Dokud jsem byl doma, chodil jsem do kostela s celou chasou, takový byl zvyk. Po odchodu do „světa“ jsem přestal. Jen když jsem přišel domů na dovolenou, abych udělal radost mamce. Když jsme byly malé děti, tak nám mamka večer v posteli při lampě četla úryvky z Bible – o Josefovi, nebo jiné, které uměla z paměti. Ty příběhy se mi vryly do paměti až do dnešního dne. Z Bible a od mamky jsem věděl, že Pán Bůh je Stvořitel, ale dál jsem se o něj nezajímal. Ani později, když jsem se oženil, jsem neměl touhu chodit mezi věřící do shromáždění, ať už to bylo v Belinci nebo po přestěhování do České republiky v Novém Přerově. Moje Emi mě zvala každou neděli, ale já nešel. Jí jsem ale nikdy nezakazoval, aby chodila do shromáždění. Dokonce jsem šel místo ní na brigádu, když se stavěl kostelík Církve metodistické v Novém Přerově.

Chtíc – nechťíc (ale více chtíc) jsem se stal funkcionářem v obci. Napřed na pracovišti jako důvěrník, pak člen DV (dílenského výboru) a v r. 1954 jsem byl zvolen předsedou uvolněným pro práci odboru na statku Valtice, kam jsme patřili i my – statek Dolní Dunajovice. Do Valtic jsem dojížděl nejdřív vlakem, pak jsme měli s kádrovákem p. Horkým dohromady motorku 125. Když jsem si udělal řidičský průkaz na všechna motorová vozidla, tak mi ZV ROH zakoupil motorku 250 – péráka, abych mohl objíždět velkostatek, který měl 12 oddělení od Genži¹⁰ (u Valtic) až po Pasohlávky.

Jednou si mě stranický výbor zavolal, abych podal zprávu o činnosti ROH. To se dělalo každé 3 měsíce. Na té výborové stranické schůzi (předsedal Karel Švestka), bylo řečeno, že bych měl být také členem KSČ. Jinak by si museli hledat někoho jiného. Stal jsem se tedy i členem KSČ. Protože jsem jednou na členské schůzi ve Valticích zavrtal do soudruha ředitele ohledně pracovních oděvů a pomůcek, tak se postaral u okresního tajemníka, abych vypadl z funkce. Mezitím v Novém Přerově, kde jsem s rodinou bydlel, upadl v nemilost tajemník obce Fr. Vespalec. Proto ve volbách do zastupitelstva navrhli mne. A tak jsem nemusel dojíždět do zaměstnání a byl jsem doma. Jedno volební období jsem pracoval jako uvolněný a druhé období jako neuvolněný předseda MNV. Když se to dověděl ředitel statku Drnholec, nechal si mě zavolat a nabídl mi práci vedoucího úseku vinic v Novém Přerově. Po dvou letech vinic přibýlo (po pádu JZD Novosedly) a bylo potřeba dalšího vedoucího úseku. Přišla ing. Klíčnicková a dostala Nový Přerov a já 100 ha v Novosedlech. (poznámka: když jsem odcházel do důchodu, přibýla nová výsadba, takže celkem v katastru Novosedly čítaly vinice na 250 ha).

Moje členství v KSČ v roce 1968 pokračovalo – přemluvili mne. Dostal jsem úkol školit mladé členy strany, bylo jich asi 12. Jednou se stalo, že přijel funkcionář z KV KSČ,

aby viděl, jak pokračuje školení kádrů. No nebyl jsem připraven, ale přece jsem to zvládl. V práci jsem pokračoval dále. Emi chodila dále do shromáždění. Jednou přijel z Argentiny kazatel Karel Černík (bratranec Štěpána Černíka původem z Nového Přerova, nyní bydlí v Prlově). Prý bude ve shromáždění vyprávět i o naší rodině – Jozovi a Ance Kovaříkové. Tak jsem souhlasil, že půjdu taky. Opravdu o nich mluvil. Pak ale začal o tom, že člověk bez Boha přijde do zatracení. Dále mluvil o oběti Pána Ježíše, který byl ukřižován za naše hříchy. Tenkrát se mě to velice dotklo a stále mě trápilo svědomí, že zahynu. Nikomu jsem o tom neříkal, ale přemýšlel jsem o tom. Zkrátka ještě nepřišel můj čas.

Až jednoho krásného nedělního rána mi Emi povídá: „Má přijet z Brna věřící bratr a má tady sloužit Slovem (kázat ve shromáždění). On je starší, silné postavy, hodně nad 100 kg a má nemocné nohy. Prosím tě, máš motorku, zajed' pro něj na nádraží do Novosedel“. Když pěkně poprosila a bylo hezké počasí, tak jsem jel. U závor jsem ho potkal, objel jsem ho a říkám: „Taxi!“ On si napřed prohlédl motorku a pak řekl: „Nerozbieme to?“ Povídám, že to zkusíme. Abychom se na to dvousedadlo vešli, musel jsem sedět skoro až na nádrži a rychlostí „jedna“ jsme to zvládli. U našich vrat jsem zastavil, on poděkoval a chtěl pokračovat dál do shromáždění. Já jsem tehdy nebýval moc rád, že Emi občas přivedla některého z bratrů na oběd. Vždycky jsem se ale ovládal, aby nemohli nic říct. Tentokrát jsem ho ale pozval na kafe, že má dost času. Při té kávě mi vyprávěl o své práci, byl šoférem u městské dopravy. A tak se mi stal nějak sympatickým, že jsem ho já sám dokonce pozval i na oběd. Při obědě a po něm mi vyprávěl, jak poznal Pána Ježíše jako svého Spasitele. Měl velkou havárku a málem by přešel člověka, ale Pán Bůh tomu zabránil. Tento bratr se jmenoval Vajgl.

Stále mě trápila myšlenka, že půjde-li to tak dál, že půjdu do zahynutí. Emi to na mně poznala a volala mě do shromáždění. Ona již patřila Pánu asi 15 let. Svědčila oběma chlapcům o lásce Kristově a o milosti. O tom, že každý, kdo uvěří v Ježíše Krista jako Spasitele, bude zachráněn od věčného zahynutí a bude spasen. Zvala i mne, ale já jsem jí řekl, že nemůžu jít mezi věřící, když mám „v kapse“ stranickou legitimaci. Byl jsem rozhodnutý, že ji na členské schůzi odevzdám, ale pořád to nějak nevycházelo. Jednou nás bylo málo, příští měsíc chyběli jen dva členové, aby schůze byla schopná přijmout usnesení. Nikomu jsem nic neříkal, ale na třetí schůzi se to konečně podařilo a já ten den odevzdal legitimaci. Zapisovatelka se mne zeptala na důvod. Odpověděl jsem jí, že půjdu mezi věřící, tam kam chodí i její maminka.

Čas plynul, já jsem již chodil do shromáždění, ale stále jsem měl obavy a výčitky. Jednou v neděli bylo oznámeno, že naše církve Křesťanské sbory bude v Ostravě pořádat dvoudenní konferenci. Od nás se tam přihlásilo více lidí, hlavně mládež. Řekl jsem Emi, že bych chtěl taky jet a ona ráda souhlasila. Ve vlaku bylo veselo – zpívalo se. V 9 hodin jsme byli na místě. Při zapisování do prezenční listiny se mě ptali, jestli mi nebude vadit, když mě ubytují s jedním přihlášeným bratrem ze Slovenska. Odpověděl jsem, že ne.

10) Genža – místně Bořidvůr.

Všechno šlo krásně a já jsem pilně poslouchal. Odpoledne o přestávce volali: „Kdo by potřeboval nějakou pomoc nebo vysvětlení, aby přišel dolu k pódiu, že rádi pomohou.“ Sál byl velký, možná pro 300 lidí a zařízen jako amfiteátr, aby bylo vidět a slyšet. Na výzvu šlo dolu dost lidí. Také jeden chlapec asi 15–16 let, který seděl nedaleko mne, mě pobízel: „Strejdo, já jdu. Vy nepůjdeté?“ Odpověděl jsem: „Běž, já tam taky dojdu, ale napřed si odskočím, protože tady sedím už skoro 2 hodiny.“ Když jsem byl na WC, tak jako když mi někdo šeptá: „Nechod' tam, jsi starší člověk a lidi se ti budou smát. Ten Slovák, co je s tebou ubytovaný, on je kovaný křesťan a vysvětlí ti všechno líp než oni.“

A jak jsem tak stál na chodbě a přemýšlel, přišel jeden člověk a položil mi ruku na rameno: „Co pane Filip, co tak stojíte a jste nějaký zamyšlený?“ Já mu na to (mimoděk): „Ale, mám takový problém“. On se mi představil: „Já jsem Surý“. „Já vás asi neznám“. „Ale ano, já jsem tchán Štěpána Černíka. Byl jsem i u vás ve sklípku a vy jste vyprávěl o víně“. „To já říkám každému“, já na to. On se ale vrací k tomu, o čem jsme spolu začali: „Tak říkáte, že máte problém.“ Povídám mu, že „na mých zádech leží těžký batoh“ a já nevím, co s tím. Říká: „Pojďte za mnou.“ Představil mě bratrům, kteří seděli v přední lavici u pódiu. Ujal se mě br. Vožeh. Chvilí se mě vyptával a nakonec povídá, jestli se chci zbavit těch hříčů, a já, že jo. Pak jsme se modlili, nejdříve on a pak já. Prosil jsem Pána Boha a Pána Ježíše za odpuštění mých hříčů. Pak br. Vožeh říká: „Když ti někdo něco úžasného daruje, co mu řekneš?“ „Poděkuju“, říkám já. „Tak poděkuj. Za spasení a za nový život“. Tak já s radostí Pánu Bohu poděkoval a slíbil Mu svoje srdce ke službě.

Večer jsme vesele kráčeli s mým synovcem Mirkem do hotelu. Tam jsme se spolu krátce pomodlili a on odešel zpět mezi mládež. Já jsem ještě chvíli četl a v modlitbě jsem děkoval a radostí mi tekly slzy. Čekal jsem na spolubydlícího, ale ten stále nešel. Dveře jsem nezamykal, aby nemusel bouchat. Když jsem se ráno probudil, jeho postel byla tak ustlaná, jako včera večer. Pomyslel jsem si, že kdybych poslechl ten hlas, tak bych šel domů s prázdnou a neměl bych problém vyřešený.

Druhý den konference pokračovala a já jsem se rozhodl, že zůstanu na večerní program písní a svědectví. Seděl jsem opět vzadu s tou mojí partou. Abych ale lépe slyšel, tak jsem se zvedl a šel jsem až dolů, kde bylo jedno místo volné a posadil jsem se tam. Zpívalo se, mluvílo, někteří říkali svědectví o tom, jak Pán Ježíš změnil jejich život. Pojednou na pódium dlouho nikdo nepřicházel.

Mezitím upravili mikrofon. Ale tak nízko, že jsem myslel, že bude mluvit nebo zpívat malé dítě. Když to trvalo dlouho a pořád nikdo nešel, ucítil jsem ránu do boku a slyšel jemný hlas: „Běž“. Tak jsem vyskočil a vyběhl na pódium. Dali mi mikrofon a já jsem řekl, že jsem tam mimo program.

„Včera tady dole, pod tímto pódium, jsem prosil Pána Ježíše, který umřel i za moje hříchy, aby mi odpustil a přijal mne“. Všichni se radostí smáli a tleskali, ale mě tekly slzy. Vyznal jsem Pána Ježíše, že se stal mým Zachráncem a Spasitelem. Nikdy nezapomenou na ten významný moment a denně Mu děkuji za milost a lásku. Když jsem přijel večer domu, Emi mi přišla otevřít. Říkám: „Já ti musím něco říct“. Ona na to: „Nemusíš,

já to vím, poznala jsem to“. Objali jsme se a plakali radostí. Těch 15 let modliteb přece nebylo nadarmo. Pak jsme ještě žili společný křesťanský život 20 let. Pán života a smrti si ji odvolal ve věku 88 let. A já se těším na moment, kdy budeme opět spolu.

Mému Spasiteli denně děkuji za dar věčného života. Snažím se, kolik mi Pán dává síly a možnosti, zvěstovat jaká úžasná je Jeho láska. Denně prosím za ty, kteří dosud neokusili Boží lásku, nejvíce prosím za moje nejbližší. Já věřím, že On má velkou moc a bude-li chtít, On si je povolá, dokud trvá čas milosti.

Janovo evangelium, 3. kapitola, 36. verš:

„Kdo věří v Syna, má život věčný. Kdo Syna odmítá, neuzří věčný život, ale hněv Boží na něm zůstává“.

A dále: „Není jiná cesta k Bohu Otci, jedině skrze mne“, řekl Pán Ježíš.

Literatura:

ČÍŽKOVÁ, B. (2010): Historie rodu Čížkových a Karbulových. In: *Jakoubek, M., Vojvodovo – etnologie krajanské obce v Bulharsku*. Brno, Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), s. 282–299.

FABOUKOVÁ, L. (2006): Stručné dějiny Vojvodova (Lýdie Fabouková na motivy Jána Michalka). In: *Jakoubek, M., Osud Vojvodovo*. In: *Йовова-Димитрова, Снежанка, Майхракова, Ленка, (съст.), По пътя към познанието. София: Бохемия клуб, s. 9–20.*

FINDEIS, J. (1926): Česká vesnice Vojvodovo v Bulharsku. *Naše zahraničí*, ročník VII, s. 185–188.

FINDEIS, J. (1930): Z Vojvodova v Bulharsku. Zpráva o povšechných krajanských poměrech. *Naše zahraničí* 5/2 (15. 10. 1930), s. 5–6.

JAKOUBEK, M. – NEŠPOR, Z., R. – HIRT, T., eds. (2006): *Neco Petkov Necov: Dějiny Vojvodova, vesnice Čechů a Slováků v Bulharsku*. Plzeň, Občanské sdružení Vojvodovo ve spolupráci se Studijní a vědeckou knihovnou Plzeňského kraje.

JAKOUBEK, M. (2008): Dějiny Vojvodova očima jeho obyvatelky. Edice „*Historyje rodu Čížkových a Karbulových Barbory Čížkové*“, *Český lid/Etnologický časopis* 95, č. 4, s. 383–399.

JAKOUBEK, M. (2010): *Vojvodovo – etnologie krajanské obce v Bulharsku*. Brno, Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK).

MÍČAN, V. (1934): *Nevratem v nový svět. O československých osadnících, jejich náboženských, školských, osvětových, hospodářských aj. poměrech v Bulharsku*. Brno, Biblická jednota.

MICHALKO, J. (1936): *Naši v Bulharsku*. Myjava.

NOSKOVÁ, H. – VÁCHOVÁ, J. (2000): *Reemigrace Čechů a Slováků z Jugoslávie, Rumunska a Bulharska (1945–1954)*. Praha, Ústav pro soudobé dějiny AVČR.

PAVLÁSEK, M. (2011): Hledání vojvodovské Pravdy ve světle probuzeneckých hnutí. *Lidé města*, 13, 1, s. 27–49.

PENČEV, V. (2006): *Tempus edax rerum* aneb O minulosti a současnosti vojvodovských Čechů. In: *Jakoubek, M. – Nešpor, Z. – Hirt, T. (eds.), Neco Petkov Necov: Dějiny Vojvodova, vesnice Čechů a Slováků v Bulharsku*. Plzeň, Studijní a vědecká knihovna Plzeňského kraje, s. 90–105.

POPOV, B. (2010): *Vzpomínky na život Čechů, kteří žili ve vsi Vojvodovo, Vračansko, Bulharsko*. In: *Jakoubek, M., Vojvodovo – etnologie krajanské obce v Bulharsku*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), s. 254–270.

Rozhovor s devadesátníkem „dědou“ Filipem (Petr Hůšť). *Živé slovo* 1/2009: 12–14